

ชื่อภาคานิพนธ์ : การได้รับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตาม
เบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชื่อผู้เขียน : พิชัย มณีรักษ์

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปีการศึกษา : 2546

การวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุทั้งทางด้านจิตใจและสถานการณ์ ของพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งทำการวิจัยแบบการหาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ โดยใช้ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบความคิดและกลุ่มตัวแปรในการวิจัย จุดเด่นของการวิจัยนี้ คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการศึกษาอบรมทางศาสนาพุทธทางบ้านและโรงเรียนกับพฤติกรรมตามเบญจธรรม และตัวแปรอิสระหลักส่วนใหญ่ นอกจากทางศาสนาพุทธแล้วยังมาจากทฤษฎีที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม และทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Ajzen and Fishbein, 1980) เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสงขลา จำนวน 4 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นกำหนดไว้ด้า (Stratified Quota Random Sampling) รวมนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 346 คน

กลุ่มตัวแปรในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) กลุ่มตัวแปรด้านพฤติกรรมตามเบญจธรรม 2 ตัวแปร ได้แก่ พฤติกรรมเบญจธรรมและพฤติกรรมก้าวร้าว 2) กลุ่มตัวแปรด้านลักษณะสถานการณ์ 3 ตัวแปร ได้แก่ การได้รับการเรียนการสอนศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม 3) กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร ได้แก่ สุขภาพจิตที่ดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและความเชื่อทางพุทธ 4) กลุ่มตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร ได้แก่ ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรม และทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และ 5) ลักษณะชีวสังคมภูมิหลัง โดยตัวแปรเหล่านี้ส่วนใหญ่ถูกวัดโดยแบบวัดมาตราประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) ซึ่งได้ถูกสร้างและหาคุณภาพแบบวัด และใช้เฉพาะข้อที่มีคุณภาพรายข้อสูงเข้ามาตรฐาน ส่วนค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ชนิด อัลฟาของแต่ละแบบวัดมีพิสัยระหว่าง .77 ถึง .89

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ หนึ่ง การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-Way Analysis of Variance) และถ้าพบปฏิสัมพันธ์ที่สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' ต่อไป และสองการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Totaled (Enter) และ (Stepwised) โดยใช้เกณฑ์แตกต่างเปอร์เซ็นต์ทำนายที่ 5% (Cohen,1977:413-414) เพื่อที่จะทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 4 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทั้งหมดนี้ ได้กระทำทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่แบ่งโดยใช้ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของนักเรียน เพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจนที่สุด

ผลการวิจัยที่สำคัญมี 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะสถานการณรวม 3 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมเบญจธรรม และพฤติกรรมก้าวร้าว ในกลุ่มรวมได้ 32.6% และ 26% ตามลำดับ ในกลุ่มย่อย ปัจจัยด้านสถานการณเหล่านี้ สามารถทำนายพฤติกรรมเบญจธรรมได้สูงสุด ในกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะครอบครัวสูง โดยทำนายได้ 40.1% และทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้สูงสุด ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพลูกจ้าง โดยทำนายได้ 26.6% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมเบญจธรรมจากการสรุปผล คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ และการได้รับการเรียนการสอนศาสนา ตามลำดับ ส่วนตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น ได้แก่ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การได้รับการเรียนการสอนศาสนา และการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนศาสนามาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร่วมน้อยกว่า และมีพฤติกรรมก้าวร่วมน้อยกว่า นักเรียนประเภทตรงข้าม ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวม และกลุ่มนักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพเป็นลูกจ้าง รวมทั้งนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะมาก หรือคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร่วมน้อยกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า นักเรียนประเภทตรงข้าม ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวม กลุ่มนักเรียนชาย กลุ่มนักเรียนที่ฐานะครอบครัวต่ำ กลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ และกลุ่มนักเรียนที่พระสงฆ์สอน

ประการที่สอง พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมรวม 3 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมเบญจธรรม และพฤติกรรมก้าวร้าว ในกลุ่มรวมได้ 34% และ 24% ตามลำดับ ในกลุ่มย่อยปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม สามารถทำนายพฤติกรรมเบญจธรรมได้สูงสุด ในกลุ่มนักเรียนที่ฐานะครอบครัวสูง โดยทำนายได้ 48.3% และทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้สูงสุด ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพลูกจ้าง โดยทำนายได้ 29.9% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมเบญจธรรม จากการสรุปผล คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สุภาพจิตที่ดี และความเชื่อทางพุทธ ตามลำดับ ส่วนตัว

ทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และสุขภาพจิตที่ดี ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าอีกว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตที่ดีมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า นักเรียนประเภทตรงข้าม ผลเช่นนี้พบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาต่ำ รวมทั้งนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก หรือมีความเชื่อทางพุทธมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า นักเรียนประเภทตรงข้าม ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวม

ประการที่สาม พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะสถานการณ 3 ตัว ด้านจิตลักษณะเดิม 3 ตัว และด้านจิตลักษณะตามสถานการณ 2 ตัว รวมเป็น 8 ตัวแปร ร่วมกันทำนายพฤติกรรมเบญจธรรม และพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ในกลุ่มรวมได้ 47.90% และ 31.70% ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มย่อยตัวแปรทั้ง 8 ตัวนี้ สามารถทำนายพฤติกรรมเบญจธรรมได้สูงสุด ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาสูง โดยทำนายได้ 61.90% และทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้สูงสุด ในกลุ่มนักเรียนที่ฐานะครอบครัวสูง โดยทำนายได้ 40.30% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมเบญจธรรมจากการสรุปผล คือ ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวตามลำดับ ส่วนตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ความเชื่อทางพุทธ และสุขภาพจิตที่ดี ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตที่ดีมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า นักเรียนประเภทตรงข้าม ผลเช่นนี้พบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาต่ำ รวมทั้งนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก หรือมีความเชื่อทางพุทธมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า นักเรียนประเภทตรงข้าม ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวม

ประการสุดท้าย ผลจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มที่เป็นกลุ่มเสี่ยง เนื่องมาจากมีพฤติกรรมตามเบญจธรรมน้อย ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชาย และกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ และนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมาก คือ กลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนสูง

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนชายและนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ ให้มีพฤติกรรมเบญจธรรมมากขึ้นทำได้โดยการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาจิตใจอีก 2 ด้าน ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและทัศนคติที่ไม่ดีต่อความก้าวร้าว รวมทั้งส่งเสริมให้ครอบครัวอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธให้มากด้วย ส่วนการพัฒนาให้นักเรียนที่มีผลการเรียนสูงให้ลดพฤติกรรมก้าวร้าว ทำได้โดยการสั่งสอนให้นักเรียนคบเพื่อนอย่างเหมาะสม รวมทั้งพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและทัศนคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว รวมทั้งทั้งทางบ้านและโรงเรียนต้องให้การอบรมทางพุทธให้มากด้วย

ABSTRACT

181297

Title of Thesis : Buddhist Socialization as Correlates of Benjadhamma Behavior of Junior High School Students.
Author : Pichai Maneeruk
Degree : Master of Arts (Social Development)
Year : 2003

The purpose of this study was to investigate the antecedents in terms of both psychological and situational factors of Benjadhamma behavior of junior high school students. This correlational-comparative study was based on Interactionism Model as a conceptual framework. The highlight of this study was to examine the relationship between Buddhist Socialization (from family and school) and Benjadhamma behavior. Important variables were from many important theories, such as, the Psychological theory of work and moral behaviors, and Theory of Reasoned Action. Stratified quota random sampling was used to obtain grade 9th students in school in Songkhla Province, with the total of 346.

There were five groups of variables. The first group was Benjadhamma behavior, consisting of 2 variables, namely, Benjadhamma behavior, and aggressive behavior. The second group was situational factors, consisting of 3 variables, namely, participating in Buddhist learning / training activities, Buddhist child learning practice, and friend choice and activities. The third group was psychological traits, consisting of 3 variables, namely, mental health, future orientation and self-control, and Buddhist belief. The fourth group was psychological states, consisting of 2 variables, favorable attitude Benjadhamma.

Behavior, and favorable attitude toward aggressive behavior. The final group was bio-social background variables, such as, gender, age and social economic status.

Questionnaires assessing, most variables were in the form of summated rating scale. They were tried out and the items in each questionnaire were carefully selected based on two statistical criterion. Range of reliability for each questionnaire in terms of

alpha coefficient was between .77 to .89. Two main statistical approaches were used to analyze 4 hypotheses. First, three-way Analysis of Variance with post hoc as scheffe' test. Second, Multiple Regression Analysis in terms of totaled and stepwised. Data were analyzed not only in total sample, but also in subsamples. Divided by their biosocial background.

There are four major findings. First All 3 situational factors predicted 1) Benjadhamma behavior in total sample with 32.6%, and in student with high SES with the highest predictive percentage of 40.1% , and 2) aggressive behavior in total sample with 24.2% , and in students with employed parents with the highest predictive percentage of 26.6 %.The important predictors of Benjadhamma behavior were friend choice and activities, Buddhist child learning practice, and participating in Buddhist learning/ training activities. The important predictors of aggressive behavior were friend choice and activities, participating in Buddhist learning/ training activities, and Buddhist child learning practice. Moreover, it was found that students participating more Buddhist learning / training activities had less favorable attitude toward aggressive behavior and less aggressive behavior than their counterparts. These results were found in total sample and especially in students with employed parents. In addition, students reported more Buddhist child learning practice or more appropriate friend choice and activities had more favorable attitude toward Benjadhamma behavior, less favorable attitude toward aggressive behavior, and more Benjadhamma behavior than their counterparts. These results were found in total sample, male students, low SES students, low GPA students, and students learning Buddhist subject with monk.

Secondly, all 3 psychological traits predicted 1) Benjadhamma behavior in total sample with 34.0%, and in high SES students with the highest predictive percentage of 48.3%,and 2) aggressive behavior in total sample with 24.2% and in students with employed parents with the highest predictive percentage of 29.9%.

In summary, the important predictors of Bunjadhamma behavior were future orientation and self-control, mental health, and Buddhist belief, and of aggressive behavior were Buddhist belief, future orientation and self-control, and mental health. Furthermore, it

was found that good mental health students had more favorable attitude toward Benjadhmma behavior and more Benjadhmma behavior than their opposites. These results were especially found in students with low educated parents. In addition, high future orientation and self-control students or students with high Buddhist belief reported more favorable attitude toward Benjadhmma, less favorable attitude toward aggressive behavior, and more Benjadhmma behavior than their opposites. These results were found in total sample.

Third, all 8 variables consisting of situational factors and psychological characteristics predicted 1) Benjadhmma behavior in total sample with 47.9%, and in students with high educated parents with the highest predictive percentage of 61.9%. The important predictors of this behavior were favorable attitude toward Benjadhmma behavior, future orientation and self-control, and favorable attitude toward aggressive behavior (negative B), and 2) aggressive behavior in total sample with 31.70%, and in high SES students with the highest predictive percentage of 40.30%. The important predictors of this behavior were favorable attitude toward aggressive behavior (negative B), Buddhist belief, and mental health.

Finally, the findings have pinpointed 2 at risk groups. First, students with less Benjadramma behavior were male students, and low GPA students. Secondly students with high aggressive behavior was high GPA students.

Results suggested that in order to improve Benjadhmma behavior in the two at risk groups of students above, favorable attitude toward Benjadhmma should be urgently heightened. Furthermore, other two important psychological characteristic should also be heightened : Future orientation and self-control, and less favorable toward aggressive behavior. In addition parents of these students are encouraged to used Buddhist child learning practice. In order to reduce aggressive behavior of the at risk group, students should be urgently taught and consulted to choose appropriate friends that they should hang out with, Furthermore, future orientation and self-control, as well as, less favorable attitude toward aggressive behavior should be heightened. Buddhist child learning practice should also be promoted to their parents.